

A Study on Employment Worries of Philosophy Teacher Candidates at Gazi University

TÜRKAN FIRINCI ORMAN *

* BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

E-mail: turkanfirinci@gmail.com

Copyright © 2016 TÜRKAN FIRINCI ORMAN. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the future employment worries of the philosophy teaching students at Gazi University. Descriptive Survey Model is employed in order to examine the correlation between the worry of employment levels of philosophy students from Faculties of Education and from Science and Literature, and their parent's education level, their order of choice in YGS (Higher Education Entrance Test), and the way they satisfy their economic needs. Data is collected via the special tool developed in order to scale the teacher candidates' worry levels of their future employment. Data is analysed by SPSS 12.0 package programme by employing Kruskal-Wallis and Stepwise Linear Regression models. The results showed that there is a liminal significance correlation between the mother's education level and student's worry levels. Additionally, it is observed that the worry levels of the philosophy students from Faculty of Science and Letters are higher than the worry levels of other students.

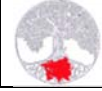
Keywords: Employment worry, teacher employment, philosophy teaching, higher education policy.

Gazi Üniversitesi Felsefe Grubu Öğretmen Adaylarının İş Bulma Kaygılarına Yönelik Bir Araştırma

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Gazi Üniversitesi Felsefe Grubu Öğretmen adaylarının gelecekte iş bulma kaygılarını araştırmaktır. Araştırmada tarama modeli kullanılarak Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakülteleri çatısındaki felsefe grubu öğretmen adaylarının kaygı düzeyleri ile anne-babanın eğitim düzeyi, bölümün YGS (Yükseköğretime Geçiş Sınavı) sınavındaki tercih sırası, öğrenimlerine devam ederken ekonomik ihtiyaçların nasıl karşılandığı gibi değişkenler arasındaki korelasyon incelenmektedir. Veriler, geliştirilen Öğretmen Adayları İçin Gelecekte İş Bulma Kaygısı Ölçeği ile toplanmış, SPSS 12.0 paket programına işlenerek önce parametrik olmayan Kruskal-Wallis Test kullanılarak, ardından da Stepwise metodu kullanılarak Lineer Regression (Doğrusal Regresyon) yapılarak analiz edilmiştir. Araştırmada annenin eğitim düzeyi ile kaygı düzeyi arasında sınır bir anlamlılık tespit edilmiştir. Ayrıca, Fen-Edebiyat Fakültesi çatısındaki Felsefe öğrencilerinin iş bulma kaygı düzeylerinin diğer öğrencilerden yüksek olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İş bulma kaygısı, öğretmen istihdamı, felsefe grubu öğretmenliği, yükseköğretim politikası.

GİRİŞ

Son yıllarda Türkiye’de yükseköğretime olan talebin artması ve yükseköğretime devam eden öğrenci sayısındaki artış, üniversite öğrencilerinin sorunlarını konu edinen çalışmalarda da sayısal bir artışa neden olmuştur. YÖK’ün yayınlamış olduğu 2014-2015 öğretim yılına ait yükseköğretim istatistikleri verilerine göre eğitimlerini sürdüren güncel öğrenci sayısı 6.062 886 olarak izlenmektedir (YÖK, 2015). Bu sayısal artış en başta ekonomik nedenlerle olmak üzere sosyal ve kültürel diğer faktörlerin etkisiyle genç nüfusun istihdam edilmesi konusu ile ilişkilidir.

Türkiye İş Kurumu’nca yapılan tanıma göre; kurum kayıtlarında iş bekleyenlerden (kayıtlı işgücü) yalnız belli bir iş yerinde çalışmak isteyen ve diğer iş yerlerinde sağlanabilecek iş imkânlarını kabul etmeyeceklerini bildirmiş bulunanlar; bir iş varken daha elverişlilerine geçmeyi isteyenler ve emeklilerden iş arayanlar, ay sonlarında ayıklanarak geri kalanlar işsiz sayılmaktadır (Aktürk, 1999: 190). TÜİK 2014 yılı verileri, Türkiye’de toplam 25 milyon 933 bin istihdamın 3,6 milyonunun gençlerden oluştuğunu, toplam 2 milyon 853 bin işsiz 767 bininin genç işsizlerden oluştuğunu ortaya koymaktadır. Genel işsizlik oranı 2014’te %9,9 iken genç işsizlik oranının %17,9 olduğu görülmektedir. Genç işsizlik oranı ABD’de %15,5, Almanya’da %7,9, Birleşik Krallık’da %20,9, Fransa’da %23,9, Yunanistan’da ise %58,3 seviyesindedir. Diğer dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye ekonomisinde de gençlerin istihdamı önemli bir sorun olarak gündemdeki yerini korumaktadır (Günaydın ve Çetin, 2015: 18). Güncel verilere bakıldığında Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaştakilerde işsiz sayısı 2015 yılı Mayıs döneminde geçen yılın aynı dönemine göre 238 bin kişi artarak 2 milyon 789 bin kişi olmuş, işsizlik oranı ise 0,5 puanlık artış ile %9,3 seviyesinde gerçekleşmiştir (TÜİK Haber Bülteni, 2015).

Bu oran genel olarak işsizliğin ve genç işsizliğinin ciddiyetini ortaya koymaktadır. Üniversite öğrencileri mezun olduktan sonra iş bulmada çeşitli güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Öğrenci sayısının çokluğu ve işsizlik oranlarındaki artış Türkiye’de ciddi oranda bir gizli işsizlik olduğunu da göstermektedir. Dahası, yükseköğretime olan talebin artmış olması, gençlerin eğitim düzeylerini artırmaları gibi hususlar da işsizlik sorununu çözmekten uzaktır denebilir. “Türkiye’de işsizlik oranı gelişmiş ülkelerin tersine, eğitilmiş kişiler arasında daha yüksektir. Türkiye’deki işsizliğin asıl nedeni ise, ‘ilk kez iş arıyor olma’ ve ‘işlerin doyurucu olmaktan uzak bulunmasıdır’” (Aktürk, 1999: 190).

Yükseköğretime devam eden gençler üniversiteleri meslek edinmede ya da geleceklerini kurmada bir araç olarak görmektedirler. Bu nedenle de üniversite, bilimin üretildiği geleneksel akademi anlayışının ötesinde meslek edindiren ya da profesyonel yaşamda uzmanlık gerektiren alanlar ve iş kollarında iş bulabilmek için gerekli bilgi ve beceri donanımını sağlayan bir aracı kurum olarak görülmeye başlanmıştır. Türkiye’de gençlerin önde gelen sorunlarından biri haline gelen işsizlik, bu nedenle üniversitelerin bir ekmek kapısı olarak görülmeye başlanmasına neden olmuştur. Böylece yükseköğretimdeki belli başlı bölümler gençlerin gelecek yaşantılarını garanti altına almaları bakımından daha cazip hale gelmiştir. Bunlardan birisi de öğretmenlik mesleğidir.

Eğitim Fakültelerinin bazı temel göstergeler açısından gelişimlerine bakıldığında; 1983-2005 arasında öğretmen yetiştiren kurum sayısı 28’den 69’a yükselmiştir. Toplam öğrenci sayısı ise 1983-2005 döneminde 38.684’den 173.392’ye yükselerek 4.32 kat artmıştır (YÖK, 2007: 108). Bu özellikleriyle eğitim fakülteleri, Açık Öğretim Fakültesi de dahil, tüm fakülte türleri arasında en fazla mezun veren fakülte konumundadır. Bu durum 2010’lu yıllarda da gözlenmeye devam etmiştir (Bilir, 2011).

Öğretmen yeterlikleri üzerine yapılan bir araştırma (TED, 2009) ise öğretmenlerin bireysel ve mesleki gelişimle ilgili eğitim gereksinimleri ve pek çok yeterlik sorunlarının

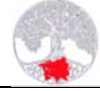
olduğunu ortaya koymuştur. Bugün bu nitelik sorunlarının yanı sıra, dört yıllık öğretmenlik programlarının lisans eğitimini tamamlamış yüz binlerce öğretmen adayı atama (istihdam) beklemektedir. Buna karşılık, Milli Eğitim Bakanlığı açık kadrolara yeterli sayıda öğretmen ataması yapmamakta; ücretli öğretmen, sözleşmeli öğretmen atayarak boş kadroları doldurmaktadır. Bu durum öğretmen adaylarının ve eğitim fakültesi mezunlarının işsiz kalacakları yönünde kaygıya sevk etmektedir. Bazı durumlarda işsizlik durumunun ya da işsizlik kaygısının insanın psikolojik ve fiziksel sağlığında ciddi rahatsızlıklara yol açabileceği yapılan araştırmalarca kanıtlanmıştır (Lorenzini ve Giugni, 2010; Pharr, Moonie ve Bungum, 2012; Ohtake, 2012).

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Öğretmenlik mesleğine olan yoğun talep eğitim fakültelerini tercih eden öğrencilerin sayılarını artırmıştır. Ancak başarı ile bölümlerinden mezun olan öğretmenlerin kamuda işe alınma garantileri söz konusu değildir. Bunun yanında bir üniversitenin olmazsa olmaz koşullarından olan Fen-Edebiyat Fakülteleri'ne de çok sayıda öğrenci devam etmektedir. Fen-Edebiyat Fakülteleri'nde farklı bölümlerde öğrenimlerini gören öğrencilere de Tezsiz Yüksek Lisans Eğitimlerini tamamlama şartı ile Eğitim Fakültesi'nden mezun olan öğretmen adayları ile KPSS sınavına girerek Eğitim Bakanlığı çatısı altında eşit koşullarda devlet okullarına atanma hakkı verilmiştir.

Söz konusu bu durum, Eğitim Fakültesi mezunları ile Fen-Edebiyat Fakülteleri'nden mezun olan öğretmen adaylarının toplam sayısının artmasına, buna karşılık her sene Bakanlığın belirlediği öğretmen kadrolarının ise mezun sayısının çok daha altında olmasına neden olmaktadır. KPSS ile gerçekleştirilen bu seçme sistemi, aday öğretmenlerin psiko-sosyal durumlarını da etkilemektedir. Öğretmen olmak amacıyla 4/5 sene eğitim fakültelerinde öğrenim gören gençler zorlu bir sınav sürecine girmekte başarısız olduklarında derin bunalımlar yaşamaktadır. Öyle ki fakülte üçüncü sınıftan itibaren sınava hazırlananlar olmaktadır. Bazı öğretmen adayları bu sınavı bir ölüm-kalım durumu olarak görmekte ve psikolojik yönden problemler yaşamaktadır. Bu konuyla ilgili yapılan bir araştırma dikkati çekmektedir: “Kamu Personeli Seçme Sınavına Hazırlanan Öğretmen Adaylarının Psiko-Sosyal Durumlarının Betimlenmesi” adlı çalışmada, öğretmen adaylarının psikolojik olarak olumsuz etkilendikleri, atanamama ihtimalinin ümitsizlik yarattığı, sınav kaygısının psikosomatik rahatsızlıklara neden olabildiği, sınava hazırlık durumunda anksiyete/depresyon yaşadıkları, öğretmen olamadan evlerine dönme kaygısı yaşadıkları, ileriye dönük (evlenme, yüksek lisans, askerlik vb.) planlarının atanma durumlarına bağlı olduğu, yoğun olarak gelecek kaygısı yaşadıkları, bir öğretmen adayı olarak Milli Eğitim Bakanlığı'na güvensizlik duydukları gibi önemli bulgular elde edilmiştir (Eraslan, 2005:19-21).

Böylece denebilir ki, öğretmen adaylarının iş ve istihdam olanakları sınırlı olmakla birlikte bu durum, gençleri gelecek yaşamları ve kariyer planlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Türkiye'de öğrencilerin iş bulma kaygılarının yüksek olduğunu gösteren nicel ve nitel olmak üzere çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Ersoy, Kart ve Erdost, 2008; Dursun ve Aytaç, 2009; Dereli ve Kabataş, 2009; Mütevellioğlu, Zambak ve Mert, 2010; Deveci, Çalmaz ve Açık, 2012; Doğan ve Üstün, 2015). “Orta Doğu Teknik Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Problemleri Üzerine Bir Çalışma” adlı bir araştırmada, ODTÜ son sınıf öğrencilerinin %27,2'si “iş bulamama kaygısı” yaşarken, %25,8'i “maddi açıdan tatmin edici bir iş bulamama” ve %17,9'u ise “mesleğe yönelik bir iş bulamama” kaygısı yaşamakta oldukları bulgulanmıştır. Ayrıca bu araştırmada Fen-Edebiyat Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin Eğitim Fakültesi öğrencilerine oranla mesleki kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu ve ayrıca cinsiyetin de mesleki kaygı konusunda farklılıklara yol açtığı vurgulanmıştır.

(Gizir, 2005: 196-213). ODTÜ gibi bir üniversiteye devam eden öğrencilerin mesleki kaygı düzeylerinin yüksek oluşu, bu durumun ciddiyetine işaret etmektedir.

Sınıf öğretmenliği, İngilizce öğretmenliği, Matematik ve Türkçe öğretmenliği gibi yüksek sayıda öğretmen açığının bulunduğu ve atamaların her yıl diğer branşlara nazaran daha yüksek sayıda yapıldığı branşlar araştırma konusunun dışında bırakılarak daha çok sınırlı sayıda ataması gerçekleşen Felsefe Grubu öğretmenliği branşı kapsama alınmıştır. Felsefe Grubu öğretmenliği mezunlarına 2015 Şubat ayı ilk atamasında 15.000 öğretmen ataması arasından sadece 79 adet kontenjan ayrıldığı dikkati çekmektedir. Araştırmanın evreni Gazi Üniversitesi ile sınırlı tutulmuştur. Bu problem çerçevesinde “Gazi Üniversitesi Felsefe Grubu Öğretmen adaylarının iş bulma kaygı düzeyleri nedir?” sorusu araştırma problemine işaret etmektedir. Araştırmanın sinayacağı hipotezler ise aşağıda verilmektedir:

1. Eğitim Fakültesi ile Fen-Edebiyat Fakültesi’ne devam eden Felsefe Grubu öğretmen adaylarının gelecekte iş bulma kaygılarının düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.
2. Bulundukları bölümde öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri ile kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
3. Felsefe Grubu öğretmen adaylarının anne-babalarının eğitim düzeyi ile iş bulma kaygılarının düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
4. Felsefe Grubu öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümün YGS (Yükseköğretime Geçiş Sınavı) sınavındaki tercih sırası ile iş bulma kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Bu araştırmanın temel kabullerinden biri, öğretmenlik mesleğinin yüksek oranda tercih ediliyor olmasının nedenlerinden biri olarak, öğretmenliğin kamu kurum ve kuruluşlarında çalışma imkanını sunuyor olmasıdır. Ancak farklı branşlarda öğretmenlik atamalarının KPSS (Kamu Personeli Seçme Sınavı) ile yapıyor olması, ayrıca başarıyla mezun olan her öğretmen adayının devlet kurumlarına çeşitli etkenlerle atamasının yapılamıyor olması gibi nedenlerle öğretmen adaylarının gelecekle ilgili kaygılarını artıran faktörlerdendir denebilir. Bu araştırmanın amacı da, öğretmen adaylarının gelecekte iş bulma kaygılarına ilişkin saptamalarda bulunmaktır. Bu amaç doğrultusunda, öğretmen adaylarının kariyer kaygılarının ortaya konması hedeflenmektedir.

VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırma tekniği olarak, sistematik gözlem tekniklerinden olan anket uygulaması için, EK 1’de bir örneği sunulan ve “Öğretmenler Adayları İçin İş Bulma Kaygısı Ölçeği” olarak adlandırılan araç, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Uygulanan anketle birlikte, öğrencilerin kişisel bilgileri ile sosyo-ekonomik düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir bilgi formu hazırlanmıştır. Bu sorularda özellikle araştırmanın sorularını cevaplanması için ortaya konan anne-babanın eğitim düzeyi, öğrenime devam edilen bölümün YGS sınavında kaçınıcı tercih olduğu ve öğrenim süresince ihtiyaçlarını nasıl karşıladıkları bakımından farklı değişkenlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Hazırlanan ankette ise öğrencilerin iş bulma kaygılarını saptamatya yönelik, olumlu ve olumsuz kaygı ifadelerini içeren 20 soru yer almaktadır. Öğrenciler, bu olumlu ve olumsuz ifadeleri onaylayan (evet) ve reddeden (hayır) iki seçenek arasında karar vererek anket sorularını cevaplamışlardır.

ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma konusu, problemi ve sınırlılıkları itibarı ile betimleyici bir araştırma niteliğindedir ve tarama modeli esas alınarak yapılmıştır. Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Neden-sonuç

ilişkisinden çok bu araştırmada var olan durumu saptamaya yönelik bir araştırma planı geliştirilmiştir. Ayrıca bulgular ve elde edilen sonuçlarla olgular arasında anlamlı ilişkileri ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın evreni; Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesi'ne devam eden tüm Öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Araştırma örneklemini ise; araştırma evrenini temsilen, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde "Felsefe Grubu Öğretmenliği" bölümüne devam eden 1. ve 4. sınıf öğrencileri ile aynı üniversitede Fen-Edebiyat Fakültesi bünyesinde "Felsefe" bölümüne devam eden 1. ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Her iki bölümden de 40'ar öğrenci olmak üzere toplam 80 öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir.

VERİLERİN ANALİZİ VE YORUMLANMASI

Araştırmada seçilen örneklem grubunda yer alan öğretmen adaylarına uygulanan anketle veriler toplandıktan sonra tek tek kontrol edilerek geçerli olmayanlar elenmiştir. Geçerli veriler ise istatistiksel işlemler ile çözümlenerek analiz edilmiştir. Uygulanan ankette yer alan sorulardan elde edilen toplam puanlar ile öğretmen adaylarının kaygı düzeyleri; 0-5 puan aralığında = "kaygı düzeyi düşük", 6-10 puan aralığında "kaygı düzeyi normal", 11-15 puan aralığında = "kaygı düzeyi yüksek" ve 16-20 puan aralığında = "kaygı düzeyi çok yüksek" olarak belirlenmiştir. Ölçek türü ile istatistiksel çözümleme arasındaki ilişkiye bakılarak ölçekten elde edilen verilerin eşit aralıklı olması nedeni ile doğrusal durumları içeren ilişki çözümlemesi yapılması uygun görülmüştür. Bunun yanında araştırma konusu çerçevesindeki tüm değişkenlere yönelik betimleyici istatistikler ortaya konmuştur. Frekans (f) tablolarının yanı sıra tanımlayıcı istatistiklere de yer verilmiştir.

Elde edilen verilerin tümü "SPSS 12.0" paket programına tanımlanarak aktarılmış, verilerin analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın temel hipotezi olan kaygı düzeyi ile öğretmen adaylarının bulundukları bölüm arasında anlamlı bir fark olup olmadığını sınamada öncelikle parametrik olmayan Kruskal-Wallis Test¹ kullanılmıştır.

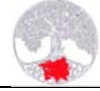
Araştırmada kullanılan istatistiksel anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir. Hipotezlerin test edilmesinde tümevarımsal yaklaşım da kullanılmıştır. Böylece Stepwise metodu ile Lineer Regression (Doğrusal Regresyon)² analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın her bir hipotezi bağımlı ve bağımsız değişkenlerin karşılıklı ilişkileri ve bağımsız değişkenlerin ise bağımlı değişkene bir arada etkileri dikkate alınarak, ayrıca bu ve buna benzer etkiler ortadan kaldırılarak sınanmaya çalışılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Analizle elde edilen betimleyici istatistiklerle oluşturulan frekans tablolarında bağımlı ve bağımsız değişkenlere ilişkin bulgular gösterilmektedir.

¹ Bu analiz sürekli değişkenlere sahip üç ya da daha fazla grup için karşılaştırma yapma olanağı sağlar (Kalaycı,2006:106)

² Birden çok açıklayıcı değişkenli modeller çoklu doğrusal regresyon modeli olarak adlandırılırlar. Stepwise metodu ile her değişken modele sırayla eklenir ve modele katkı sağlıyorsa bu değişken modelde kalır. Eğer sağlamıyorsa modelden çıkarılır. Böylece az sayıdaki değişkenle model açıklanmış olur (Kalaycı,2006:259-260).

TABLO 1: Kaygı Düzeyi Frekans Tablosu

KAYGI DÜZEYİ	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif yüzde
0-5 puan, Kaygı Düzeyi Düşük	12	15,0	15,0	15,0
6-10 puan, Kaygı Düzeyi Normal	29	36,3	36,3	51,3
11-15 puan, Kaygı Düzeyi Yüksek	35	43,8	43,8	95,0
16-20 puan, Kaygı Düzeyi Çok Yüksek	4	5,0	5,0	100,0
Toplam	80	100,0	100,0	

TABLO 1’de uygulanan anket verilerine göre tüm öğrencilerin % 43’lük bir oranda kaygı düzeyi frekansları $f = 35$ ile “kaygı düzeyleri yüksek” olarak bulgulanmıştır. Buna karşılık sadece $f=4$ ile öğrencilerin % 5’lik bir kısmının “kaygı düzeyleri çok yüksek” olarak bulgulanmıştır.

TABLO 2: Cinsiyet

CİNSİYET	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif yüzde
Kadın	49	61,3	61,3	61,3
Erkek	31	38,8	38,8	100,0
Toplam	80	100,0	100,0	

TABLO 2’de izlenebileceği gibi cinsiyet değişkenine göre dağılımda $f=49$ ile kadınlar deneklerin % 61,3 oranına karşılık gelirken erkekler ise $f = 31$ ile % 38,8 oranındadır.

TABLO 3: Öğrenim görülen bölümün YGS sınavındaki tercih sırası

TERCİH SIRASI	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif yüzde
İlk 5 tercih arasında	20	25,0	25,0	25,0
5. ile 10. tercih arasında	22	27,5	27,5	52,5
10. tercihten sonra	38	47,5	47,5	100,0
Toplam	80	100,0	100,0	

Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlerinin YGS sınavındaki tercih sırasına ilişkin bulgular ise **TABLO 3’te** verilmektedir. Buna göre $f=38$ ile öğrencilerin % 47,5 lik gibi yüksek bir oranda öğrenim gördükleri bölümlerini “10. tercihlerinden sonra” olduğu izlenmektedir. Böylece öğrencilerin neredeyse yarısının bölüm tercihlerinin 10. tercihten sonra olduğu söylenebilir.

TABLO 4: Annenin Eğitim düzeyi

ANNENİN EĞİTİM DÜZEYİ	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif yüzde
Hiçbir okul mezunu değil	10	12,5	12,5	12,5
İlkokul mezunu	48	60,0	60,0	72,5
Ortaokul/lise mezunu	14	17,5	17,5	90,0
Yüksekokul mezunu	7	8,8	8,8	98,8
İleri eğitim görmüş (master, doktora)	1	1,3	1,3	100,0
Toplam	80	100,0	100,0	

TABLO 5: Babanın eğitim düzeyi

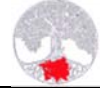
BABANIN EĞİTİM DÜZEYİ	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif yüzde
Hiçbir okul mezunu değil	3	3,8	3,8	3,8
İlkokul mezunu	25	31,3	31,3	35,0
Ortaokul/lise mezunu	35	43,8	43,8	78,8
Yüksekokul mezunu	15	18,8	18,8	97,5
İleri eğitim görmüş (master, doktora)	2	2,5	2,5	100,0
Toplam	80	100,0	100,0	

TABLO 4 ve 5’te ise annenin ve babanın eğitim düzeylerine göre dağılımları verilmiştir. Annelerin eğitim düzeylerine bakıldığında $f=48$ ile “ilkokul mezunu” sayısının yaklaşık olarak deneklerin % 50’sinin annelerinin eğitim düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir.

Buna karşılık en düşük $f = 1$ değeri ile deneklerin % 1,3’lük kısmının anneleri “ileri düzeyde eğitim görmüş” tür. Babaların eğitim düzeyine bakıldığında ise, $f = 35$ ile % 43,8’i ortaokul/lise mezunu iken $f = 2$ ile “ileri düzeyde eğitim görmüş” ile $f = 3$ “hiçbir okul mezunu değil” yüzdelerinin birbirine çok yakın olduğu görülmektedir.

TABLO 6: Kruskal-Wallis Testi Sonuçları**Dereceler (Ranks)**

	Bölüm	N	Ortalama
Kaygı düzeyi	Fen – Edebiyat Fak.	40	45,64
	Eğitim Fak.	40	35,36
	Toplam	80	

Test Statistics(a,b)

	Kaygı düzeyi
Chi-Square	4,519
df	1
Asymp. Sig.	,034

a Kruskal Wallis Test

b Gruplama değişkeni: Bölüm

Analizin ilk aşamasında, “Eğitim Fakültesi ile Fen-Edebiyat Fakültesi’ne devam eden Felsefe Grubu öğretmen adaylarının gelecekte iş bulma kaygılarının düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır” hipotezini sınamak için uygulanan Kruskal-Wallis Test’inde, kategorik değişken öğretmen adaylarının öğrenimlerini sürdürdükleri bölüm ve bağımsız değişken ise kaygı düzeyi olarak girilmiştir. Kategorik değer sırası ise Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe bölümü ve Eğitim Fakültesi Felsefe Grubu Öğretmenliği Bölümü olarak iki grup olduğundan, minimum = 1 maximum = 2 olarak girilmiştir. Bu analize göre elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar **TABLO 6**’da gösterilmiştir:

Bölümlerin ortalama derecelerine bakıldığında, fen- edebiyat fakültesi öğrencilerinin kaygı düzeylerinin en yüksek genel dereceye sahip olduğu görülecektir: 45,64> 35,36. Eğitim fakültesi öğrencilerinin ise kaygı düzeyleri fen- edebiyat fakültesi öğrencilerine göre daha düşüktür: 35,36< 45,64. Anlamlılık düzeyi ise 0,034 < p, alfa değerinden küçüktür. Bu nedenle farklı bölümlere devam eden felsefe grubu öğretmen adayları arasında gelecekte iş bulma kaygısı bakımından anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir.

Araştırmanın odak noktası olarak ortaya çıkan öğretmen adaylarının iş bulma kaygı düzeyleri, *Stepwise* metodu ile yapılan *Lineer Regression* (Doğrusal Regresyon) analizde bağımlı değişken olarak girilmiştir. Sırasıyla 1) annenin eğitim düzeyi ile babanın eğitim düzeyi, 2) öğrenim görülen bölümün YGS sınavındaki tercih sırası, 3) öğrenime devam edilen bölüm ile sınıf düzeyi şeklinde bağımsız değişkenler olarak 3 ayrı blok halinde girilmiştir. *Stepwise* metodu ile modele katkı sağlamayan değişkenler çıkarılarak model en az sayıdaki değişken yardımıyla açıklanmaya çalışılmıştır. Böylece araştırmanın tüm hipotezleri bir arada sınanmaya çalışılmıştır. Bu analize ilişkin bulgular şöyledir.

TABLO 7: Lineer Regresyon Analizi’nde Model Özeti Tablosu

Betimleyici İstatistikler

	Ortalama	Standart Sapma	N
Kaygı Düzeyi	2,39	,803	80
Annenin Eğitim Düzeyi	2,26	,838	80
Babanın Eğitim Düzeyi	2,85	,858	80
Tercih Sırası	2,23	,826	80
Bölüm	1,50	,503	80
Sınıf Düzeyi	1,50	,503	80

Model Özeti

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,274(a)	,075	,051	,783	,075	3,122	2	77	,050

a Predictors: (Constant), sınıf düzeyi, bölüm

TABLO 7'de verilen Model Özeti Tablosu'nda R Square değerinin % 7,5 düzeyinde olduğu görülür. Bu modelde bağımsız değişken olarak bulunan sınıf düzeyi ile okunulan bölüm gibi faktörlerin etkili olduğu görülebilir.

TABLO 8: Lineer Regresyon Analizi'nde ANOVA(b) Tablosu

Model		Kareler toplamı	df	Ortalama Kare	F	Sig.
1	Regresyon	3,825	2	1,912	3,122	,050(a)
	Kalan	47,163	77	,613		
	Toplam	50,988	79			

a Yordayıcılar: (Sabit), Sınıf Düzeyi, Bölüm

b Bağımlı Değişken: Kaygı Düzeyi

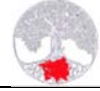
TABLO 8'de, $F = 3,122$ dir. ANOVA (b) tablosunda anlamlılık düzeyi 0,05 olarak çıkmıştır. Burada sınır da olsa anlamlılık $p < 0.05$ olarak değerlendirilebilir. F değerinin % 95'lik anlamlılık düzeyindeki tablo değerinden büyük olduğu sonucuna varılır. Başka bir deyişle, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümler ve sınıf düzeyleri bir arada alındığında, bu faktörlere bağlı kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu söylenebilir. Bu bulgular doğrultusunda araştırmanın “Bulundukları bölümde öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri ile kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır” şeklinde oluşturulan 2. Hipotez doğrulanmıştır.

TABLO 9: Lineer Regresyon Analizi'nde Katsayılar /Coefficients(a) Tablosu

Model		Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	t	Sig.	Korelasyonlar		
		B	Std. Error	Beta			Zero-order	Partial	Part
1	(Sabit)	2,613	,381		6,850	,000			
	Bölüm	-,375	,175	-,235	-2,143	,035	-,235	-,237	-,235
	Sınıf Düzeyi	,225	,175	,141	1,286	,202	,141	,145	,141

a Bağımlı Değişken: Kaygı Düzeyi

TABLO 9'de, modelin tahmini sonucu elde edilen parametre değerleri ve bunlara ilişkin t değerleri izlenebilir. Parametrelere ait t istatistik değerlerinden modele dahil edilen bölüm değişkeninin, % 5 anlamlılık düzeyinde değeri 0,035 olduğundan anlamlı olduğu izlenebilir. Buna karşılık sınıf düzeyi faktörü ise $0,202 > p$ olduğundan tek başına anlamlı bulunmamıştır.

TABLO 10: Lineer Regresyon Analizi'nde Hariç Tutulan Değişkenler(b)

Model		Beta In	t	Sig.	Kısmi Korelasyon	Doğrudanlık İstatistiği
						Tolerans
1	Annenin eğitim düzeyi	-,213(a)	-1,976	,052	-,221	,992
	Babanın eğitim düzeyi	,013(a)	,119	,906	,014	,957
	Tercih sırası	,203(a)	1,763	,082	,198	,884

a Modeldeki Yordayıcılar: (Sabit), Sınıf düzeyi, Bölüm

b Bağımlı Değişken: Kaygı düzeyi

Yapılan analizde hariç tutulan değişkenler ise **TABLO 10**'da görüldüğü gibi anne-babanın eğitim düzeyi ve tercih sırası faktörleridir. Burada annenin eğitim düzeyinin % 5'lik anlamlılık düzeyinde $p > 0,052$ olduğu ve bu nedenle öğretmen adaylarının kaygı düzeyini sınır bir durum olarak etkilediği sonucuna varılabilir. Buna karşılık babanın eğitim düzeyi ile tercih sırası gibi faktörler bakımından öğretmen adaylarının kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Böylece denebilir ki, bulgular doğrultusunda araştırmanın 3. ve 4. hipotezleri sınanmış; babanın eğitim düzeyi ile okunan bölümün YGS sınavındaki tercih sırası gibi faktörler dışında, sadece annenin eğitim düzeyi ile kaygı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Fakat annenin eğitim düzeyi ile kaygı düzeyi arasında görülen bu ilişkinin yönü negatiftir. Annenin eğitim düzeyinde $t = -1,976$ olarak görülmektedir. Başka bir deyişle annenin eğitim düzeyi düştükçe öğretmen adaylarında kaygı düzeyi artmaktadır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Yapılan araştırmanın, Kruskal- Wallis Testi bulguları doğrultusunda Fen –Edebiyat Fakültesi'nde Felsefe bölümünde öğrenimlerini sürdüren ilk ve son sınıf öğretmen adaylarının gelecekte iş bulma yönündeki kaygı düzeylerinin Eğitim Fakültesi'nin Felsefe Grubu Öğretmenliği Bölümü'nde öğrenimlerini sürdüren ilk ve son sınıf öğrencilerinin kaygı düzeylerine oranla daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Daha önce de vurgulandığı gibi, bunun pek çok nedeni olduğu düşünülmektedir. Öncelikle denebilir ki, eğitim fakültesi felsefe grubu öğretmenliği bölümü öğrencilerinin gelecekte öğretmenlik yapma ve Kamu kurumlarına atanma şansları fen-edebiyat felsefe bölümü öğrencilerine göre daha yüksektir. Fen -edebiyat fakültesi öğrencileri de bu hakka sahip olmakla birlikte bu yeterliliği kazanmak için 1,5 sene sürecek olan tezsiz yüksek lisans programını tamamlamak şartıyla KPSS sınavına girmeye hak kazanırlar. Bu sayede öğretmenlik mesleğine yönelik bilgi ve beceriler kazanma yoluna gidilmektedir. Başka bir deyişle, eğitim fakültesi öğrencilerinin kariyer planları ve gelecek beklentileri fen edebiyat fakültesi öğrencilerine göre, öğrenim gördükleri bölüm nedeni ile daha belirgindir.

Araştırmada elde edilen bu sonuç, Gizir (2005)'in üniversite öğrencilerine yönelik yaptığı araştırmada, öğrencilerin meslekleri ile ilgili kaygılarının; iş bulamama, mesleğe yönelik iş bulamama vb. kriterler çerçevesinde bulgulanmış olduğu, fen-edebiyat fakültesi öğrencilerinin mesleki kaygı düzeylerinin eğitim fakültesi öğrencilerine oranla daha yüksek olduğuna ilişkin bulgularını destekleyecek niteliktedir.

Stepwise metodu ile gerçekleştirilen Lineer Regresyon Analizi ile ortaya konan modelde, öğretmen adaylarının kaygı düzeyleri ile öğrenim görülen bölüm ve fakülte'deki sınıf düzeyi faktörleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Son sınıf öğrencilerinin kaygı düzeyleri daha yüksek olmakla birlikte, burada da Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü öğrencilerinin gelecekte iş bulma ile ilgili kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Sınıf düzeyinin kaygı düzeyindeki etkililiği şaşırtıcı değildir. Çünkü son

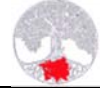
sınıf öğrencilerinin öğrenim gördükleri bölümlerden mezun olmaları ile birlikte profesyonel yaşamlarında iş sahibi olmaları ve çeşitli sektörlerde çalışmaları beklenmektedir.

Araştırmada, öğrenim görülen bölümün YGS sınavındaki tercih sırası ve babanın eğitim düzeyi faktörleri ile iş bulma kaygısı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Fakat annenin eğitim düzeyi ile kaygı düzeyi arasında $p > 0.052$ olduğundan ($p < 0.05$), sınır bir anlamlılık tespit edilmiştir. Ayrıca annenin eğitim düzeyi düştükçe kaygı düzeyinin arttığı da görülmüştür. Araştırmada deneklerin %61,3'lük oranda kadınlardan oluştuğu dikkate alındığında, annenin eğitim düzeyinin düşüklüğünü gören kız çocuklarında gelecek kaygısının arttığı yönündeki bulguların belli ölçüde nedenleri tartışılabilir. Kız çocuklarının iş bulma kaygıları ile annelerinin eğitim düzeylerini saptamaya yönelik doğrudan bir çalışma yapılmamış olması bu durumu açıklamada güçlükler neden olmaktadır. Yine de denebilir ki, yükseköğrenim derecesine gelmiş kız çocuklarının gelecek kaygıları, anneleri gibi bir geleceğe sahip olmak istemeyişleri yüzünden daha yüksek bulgulanmış olabilir.

Sonuç olarak denebilir ki, uygulanan öğretmen yetiştirme ve atama politikalarında büyük tutarsızlıklar gözlenmekte ve özellikle de fen- edebiyat fakültesi öğrencilerine öğretmen olmanın dışında istihdam olanakları sağlanamamaktadır. Bu nedenle öğrenciler iş bulma kaygısı yaşayabilmekte ve bu durum kimi zaman gençlerin psiko-sosyal durumlarını olumsuz biçimde etkilemektedir. Bu nedenle söz konusu problemin çözümünde yol gösterici olacak ve mesleki kaygı ile ilgili yapılacak her türden araştırmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Örneğin, araştırma problemine yönelik olarak, fen bilimleri alanından (Fen-Edebiyat Fakültesi Fizik, Kimya, Matematik ve Eğitim Fakültesi'nin Fizik Öğretmenliği, Kimya Öğretmenliği ve Matematik Öğretmenliği gibi) bir örneklem grubu oluşturularak farklı alanlarda öğrenimlerini sürdüren öğretmen adaylarının gelecekte iş bulma kaygılarını etkileyen faktörlerin etkililiği araştırılarak daha kapsamlı bir model ortaya konabilir.

REFERENCES

- Aktürk, F. (1999). Türkiye'de İşgücü Piyasası, İstihdam ve İşsizlik. *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Dergisi*. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, 2 (3), 189-198.
- Bilir, A. (2011). Türkiye'de Öğretmen Yetiştirmenin Tarihsel Evrimi ve İstihdam Politikaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 44(2), 223-246.
- Deveci, S. E., Çalmaz, A. ve Açık, Y. (2012), Doğu Anadolu'da Yeni Açılan Bir Üniversitenin Öğrencilerinde Kaygı Düzeylerinin Sağlık, Sosyal ve Demografik Faktörlerle İlişkisi, *Dicle Tıp Dergisi*, 39 (2), 189-196.
- Doğan, A. ve Üstün, K. (2015). Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Meslek Edinme Kaygısı Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Turkish Studies International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10 (4), 421-442.
- Dursun, S. ve Aytaç, S. (2009). Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(1), 71-84.
- Eraslan, L. (2005). Kamu Personeli Seçme Sınavına Hazırlanan Öğretmen Adaylarının Psiko-Sosyal Durumlarının Betimlenmesi. *Öğretmen Dünyası*. (12),s. 19-21.
- Ersoy-Kart, M. ve Erdost, H. E. (2008), Unemployment Worries Among Turkish University Students, *Social Behaviour and Personality*, 36 (2), s. 275-288.
- Gizir, C. A. (2005). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Problemleri Üzerine Bir Çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1 (2), 196-213.

- Günaydın, D. ve Çetin, M. (2015). Genç İşsizliğin Temel Makroekonomik Belirleyicileri: Ampirik Bir Analiz. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 17-34.
- Kalaycı, Ş. (2006). *SPSS Uygulamalı, Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayınları.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yay.
- Lorenzini, J. ve Giugni, M. (2010). Youth Coping with Unemployment: The Role of Social Support.[pdf], *Workshop on Youth, Unemployment, Precariousness, and Exclusion in Switzerland, Geneva*.
<http://www.younex.unige.ch/Products/Workingpapers/Youth_coping_unemployment.pdf>
- Mütevellioğlu, N.; Zanbak, M. ve Mert, M. (2010). İşsizlik, Üniversiteli Gençlik ve Gelecek: Bir Alan Araştırmasının Bulguları. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 207-229.
- Ohtake, F. (2012). Unemployment and Happiness. *Japan Labor Review*, 9 (2), 59-74.
- Pharr, J. R., Moonie, S. and Bungum, T. J. (2012). The Impact of Unemployment on Mental and Physical Health, Access to Health Care and Health Risk Behaviors. *International Scholarly Research Network*, 1-17. doi:10.5402/2012/483432
- TED, (2009) *Öğretmen Yeterlikleri*. Ankara: Türk Eğitim Derneği.
<http://portal.ted.org.tr/genel/yayinlar/Ogretmen_Yeterlik_Kitap.pdf>
- TÜİK Haber Bülteni. (2015). *İşgücü İstatistikleri, Mayıs 2015*, Sayı:18640
<<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18640>>
- YÖK (2007). *Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi*. Yükseköğretim Kurumu Yayını.
- YÖK (2015). *Öğrenci Sayıları Özet Tablosu, 2014-2015*.
https://istatistik.yok.gov.tr/yuksekogretimIstatistikleri/2015/2015_T1_v3.pdf

EK1: Öğretmen Adayları İçin Gelecekte İş Bulma Kaygısı Ölçeği

EVET HAYIR

1) Öğrenim gördüğüm bölümde olduğum için kendimi şanslı hissediyorum.		
2) Çevremdekiler (ailem, arkadaşlarım) gelecekte başarılı olacağım konusunda bana güveniyor.		
3) Mezun olunca başarılı olamamaktan korkuyorum.		
4) Okul başarısı gelecekte karşılaşacağım güçlükleri yenmemde etkili olacaktır.		
5) Derslerinde başarılı olanlar mezun olduktan sonra iş bulma konusunda daha başarılı olurlar.		
6) Öğrenim gördüğüm bölüm ile gelecekte yapmak istediğim iş örtüşmüyor.		
7) Mezun olunca öğretmenlik yapmak istiyorum ama engellerle karşılaşmak beni kaygılandırıyor.		
8) Öğretmenlik dışında yapabileceğim bir iş olmadığını düşünüyorum.		
9) Öğretmenlik yapabilmek için KPSS sınavında başarılı olmak koşulu dışında bir yol olmasını çok isterdim.		
10) Mezun olunca iş bulamayacağım konusunda endişeleniyorum.		
11) Geleceğimin sınavlarda göstereceğim başarıya bağlı olduğunu bilmek beni üzüyor.		
12) Mezun olur olmaz iş bulacağımdan eminim.		
13) İşsiz o kadar çok genç var ki benim de onlardan biri olabileceğim ihtimali beni tedirgin ediyor.		
14) Mezun olduktan sonra iş bulamazsam çevremdekiler (ailem, arkadaşlarım) hayal kırıklığına uğrar		
15) Ekonomik şartlarımın elverişsiz oluşu mezun olur olmaz iş bulmamı gerektirdiği için kendimi baskı altında hissediyorum.		
16) Gelecek bana belirsiz ve bulanık görünüyor.		
17) Geleceğe umut ve coşku ile bakıyorum.		
18) Gelecek planlarımı gerçekleştirmem tamamen atanıp atanamayacağıma bağlı.		
19) İstediğim şeyleri elde etmek için çaba göstermenin gerçekten yararı yok, nasıl olsa onu elde edemeyeceğim.		
20) Yapmayı en çok istediğim şeyleri gerçekleştirmek için yeterli zamanım var.		